

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<p>Előfizetési díj: Egész évre ... .. 4 frt. Félévre ... .. 2 „ Negyedévre ... .. 1 „</p>	<p>A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukért kapják.</p>	<p>Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelő- dés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.</p>
---	--	---

Az „erdélyi püspök“ ezimről.

A „Protestáns Közlöny“ ez idei 39-ik számában Szász Béla az erdélyi reformált egyházkerület közgyűlése előtt cikket irt. A cikkirő „a lapokból“ olvasta, hogy „Az erdélyrészi püspök-megye statusgyűlése“ is „az erdélyi püspök ur ő nagyméltósága“ elnöklete alatt ugyan csak Kolozsvártt szintén ülésezett. A cikkirő csak nagy nehezen tudott rájőni, hogy ezen hiradásban tulajdonképen „az erdélyrészi római katolikusok egyházkerületének közgyűléséről és püspökéről“ vala szó. Pedig minden fejtörés nélkül könnyen lehet rájőni, hogy azon kifejezések alatt minket és a mi püspökünket kell érteni. Mert hiszen a ki tud valamit rólunk, az tudja, hogy az a mi nevünk, minket hívnak úgy; és pedig nem is a tegnap óta, hanem a mióta magyar kereszténység van. Mert hiszen mi egyszerre születünk azzal, s akkor úgy kereszteltek meg, mint a mely név kifejezi azt, a mik vagyunk. És azóta mindig ez volt a nevünk mindenki előtt. De honnan lehet azt megtudni? Onnan, a honnan a multat ismerjük meg — a históriából. Csináljunk tehát a kérdéses czímet illetőleg a jámborabbak kedvéért egy kis históriai visszatekintést.

Általános a vélekedés, hogy ezen püspökség, a melyhez mi tartozunk, egyike a szt. István által alapított 10 első püspökségnek; a történetirők ezt általában elfogadták és úgy átment a köztudatba, hogy ez ma már többé nem vitás történelmi kérdés. Az alapító levelet nem ismerjük ugyan, azt vagy megsemmisítették az idők viszontagságai, vagy még valahol ismeretlenül lappang; de a püspökség mindig meg volt, mert püspökeiről szó van, nevük a XI. századtól állandóan előfordul; így Tourda, Buldus a Vatha-lázadás idejéből, Katapramnus szt. László

király korából, és a többi úgy, a hogy alább következnék.

1106-ban Kálmán király levelét aláírta Simon *Ultrasilvanus*. Willarius *Ultrasilvanus* 1113-ban aláírta a Lőrincz esztergomi érsek alatt tartott zsinat határozatait. III. Bélának 1181-ben karácsony napján kiadott iratában olvasható: Pauli mei notarii, nunc autem *Episcopi Ultrasilvani*. Hoc chyrographum factum est a P. *Ultrasilvano* Episcopo. Erről a Paulusról gyanítják, hogy Anonymus *Belae Regis Notarius*. Eddig mindenütt mint *Ultrasilvanus* fordul elő a püspökök neve. 1181-ben Béla király oklevelében Adrián már *Transilvaniensis*; és innen kezdve vegyesen fordulnak elő egy darabig *Ultrasilvanus* és *Transilvaniensis*.

Nem vezetek névsort, hanem csak egyes eseteket hozok fel történelmünk nevezetesebb szakaiból, a czim folytonosságának kimutatására. 1213-ban a Borza föld tizedeit Willermus *Dei Gratia Transilvanus* Episcopus adja a német lovagrendnek. Nem csak az egyes püspökök nevezik magukat *Ultrasilvanus*, illetőleg *Transilvaniensis*, hanem mások is. Gergely pápai követ Adrian püspök és a szebeni prépost között felmerült peres ügyben Adriánt *Ultrasilvanensem* Episcopum nevezi. Ugyanezen ügyben III. Incze pápának egy levele Adriano *Ultrasilvaniensi* Episcopo van czimezve. III Incze 1211-ben írja II. Endrénnek, hogy a szebeni prépostságot nem emeli fel püspökségre; iratában előfordul, hogy a szebeni egyház *in Ultrasilvana Dioecesi* van; továbbá még ezen kitételek: *Ultrasilvani* Episcopi, *Ultrasilvanici* Episcopatus. 1228-ban Mikud Bán Szent Miklóst Episcopo *Transilvano* suis Succesoribus, illetőleg Episcopatus *Transilvanico* adományozza. Mások is mindenütt Episcopus *Transilvanus*, *Ecclesia Transilvana* kifejezéseket használnak, mint Lajos esztergomi érsek 1287-

ben, László vicevajda 1288-ban. Bárhova nyitunk a régi irásokban, a hol szó van régi püspökeinkről, mindenütt olyan czimerünk fordul elő, a melynek értelme: *erdélyi püspök*.

V. István 1263-ban megerősítvén apjának 1246-ban kiadott kiváltságlevelét, abban ezen kitétel fordul elő: „Gallus Dei Gratia Episcopus *Transilvanus*.” Apjának pedig ő általa átvett kiváltságlevelében: Gallus Episcopus *Transilvanus*. IV. László 1282-ben megerősíti IV. Béla és V. István adományozását; ezen adománylevelében ezen kitétel van: Petrus Dei Gratia Episcopus *Transilvanus*. Ugyan ezen Péter Ecclesiae *Transilvaniae* püspöke. Ezen adománylevellet megerősíti III. Endre 1291-ben és I. Mátyás 1474-ben. — Ugyancsak IV. László villam Clusvár adománylevelében 1275-ben áll: Petrus Miseratione Divina Episcopus *Transilvaniae*; ezen levél alá Péter mint Episcopus *Transilvanus* van aláírva. Ezen Péternek 1269-ben a káptalanhoz intézett levelében áll: Episcopus *Transilvanus*, Ecclesia nostra *Transilvana*. Ugyanezen kitételek vannak a káptalannak 1276-ban a püspökkel kötött kölcsönös cserellevelében. III. Endrének Budán 1299-ben szent Lőrincz napján arra vonatkozólag kiadott levelében, hogy valjon Marmaros intra terminos et limites dioecesis *Transilvaniae* existat nec ne, előfordulnak ezen kifejezések is: Petro episcopo *Transilvaniae*, Domino Episcopo *Transilvaniae*, Episcopatus *Transilvanico*, Ecclesia *Transilvanica*, Dominum Episcopum *Transilvanum*. N. Lajosnak 1375-ben Clusvár in vigilia festi assumptionis Virginis gloriosae kiadott iratában ez áll: Demetrius Episcopus *Transilvaniae* Secretarius noster Cancellarius; Ecclesiae *Transilvaniae*. A Tripartitumot megerősítő királyi okirat alá is Franciscus de Wárda mint *Transilvaniensis* van aláírva. Az 1519-diki 39-ik törvényczikk II. Lajos mellé a tanácsot összeállítván, megállapítja, hogy Reverendissimi domini . . . . . Quinque Ecclesiensis ac *Transilvaniensis* ecclesiae Episcopi . . . . . A hivatalos iratok nyomán esztendőről esztendőre ki lehet mutatni, hogy mindenütt olyan czimezés fordul elő, a melynek az értelme: erdélyi püspök. Az untató hosszadalmasság elkerülése végett menjünk át a zavaros időkre.

Gosztonyi megöletése után Ferdinánd is Gerendi Miklóst bizonyára *erdélyi* püspöknek nevezte, de a czímet nem tudom idézni, mert nem találom; ő különben pápai megerősítést nem nyervén mint *electus* szerepel. De a János király által kinevezett és a pápa által is megerősített Statilius Jánosra vonatkozólag a római táblázatokban is tisztán áll: de Statilio nomi-

nato ad Ecclesiam *Transilvaniensem*; a káptalannak 1536-ban kiadott levelében pedig: Statilius Episcopus *Transilvanus*; János királynak ugyan 1536-ban kiadott levelében: fidelis noster Reverendus D. Joannes Statilius, Episcopus *Transilvanus*, Consiliarius noster regius. Ugyanigy fordul elő az ő neve több helytt is. Isabella 1542-ben Statilius végrendeletét megerősítő oklevelében így áll: Reverendi Dom. quondam Joannis Statilii, Episcopi *Transilvaniensis*, és: Ecclesiae Albensis *Transilv.* 1553-ban Ferdinánd Episcopatum istum *Transilvaniae* minden javaival és jogaival Bornemisza Pálnak adja. Bornemisza 1555-ben kiadott levelében magát „D. et A. S. G. Episcopus Eccl. Alben. *Transilvaniensis*” nevezi. A rendek által 1555-ben Székely (Maros) Vásárhelytt hozott törvényczikkben csak egyszerűen, de annál többet jelentőleg „*Reverendissimus D. Transilvanus*”-nak mondatik. Midőn 1556-ban a rendektől kiüzeték és a püspökség megszüntetettik, akkor Ferdinánd Bornemiszt, ki azelőtt veszprémi püspök volt, többféle állás mellett a nyitrai püspökség kormányzásával bízta meg, és ezen időtől fogva egész életén át mint Episcopus *Transilvaniensis* et Administrator Nitriensis fordul elő. 1579-ben halt meg. Báthory István akarta felújítani az „episcopatus *transilvaniensis*”-t, de nem lehet tudni, mi okból, a dolog függőben maradt. Ezen időre a római táblázatban ez olvasható: *Transilvaniensis* Episcopatus ab Archiepiscopo Colocensi, per incolas profanatus atque destructus, datur in titulum.” Hogy kiknek adatott, azt nem tudom; de czélomhoz nem is szükséges; elég azt tudni, hogy a czím folytonoson és mindig ugyanazon értelemben fordul elő. Báthory Zsigmond 1596-ban Naprághi Demeternek adta. Az adománylevelt elveszett, de a Zsigmond által 1596-ban kiadott rendeletben ily kitételek vannak: Bonum Episcopatum *Transilvaniensium*, ad Episcopatum *Transilvaniensem*. Azonban 1601-ben az országos rendek innen kiutasították, javait konfiskálták, megtiltották, hogy olyan püspök itt Erdélyben valaha letelepedhessék, és püspöksége megtartassék. Innen 1692-től fogva egész az alább megjelölt időkg Erdélyben nem járt püspök. De azért a magyar királyok megörzendők az erdélyi egyház fölött is patronatusi jogukat, az erdélyi püspökséget mint czímet in partibus infidelium folytonoson adományozták. Naprághi is birta a czímet. Ő utána is mindig neveztek ki a magyar királyok erdélyi püspököket, a kik mint ilyenek általános helynökök által kormányozták lelkiekben az erdélyi katolikusokat. Többen közülök az erdélyi egyház-

hoz való viszonyuk megtestesítése végett különösen papnövelésre szép összegű alapítványokat is tettek. Egyszer ugyan vita folyt a Római Curia és a Magyar Cancellária között a fölött, hogy az erdélyi püspök in partibus infidelium, kit a király nevez ki, a pápa által megerősíthető és felszentelhető-e? de a vita a magyar király előnyére dült el.

A folytonosság kimutatására abból az időből is hozok fel esetet, a mely alatt a magyar királyok az erdélyi püspökséget mint czímet in partibus infidelium adományozták. 1676-ban I. Lipótnak Mokchay András kinevezésében ezek olvashatók: ad Episcopatum *Transilvaniensem*, ejusdem Episcopatus *Transilvaniensis*, autoritate Juris Patronatus nostri Regii eundem Episcopum *Transilvaniensem* cum . . . t. i. minden javaival és jogaival. 1702-ben Lipót rendeletet ad ki, hogy az alvinczi javak Illyés Andrásnak átadassanak. Ezen rendeletben olvasható: Episcopo *Transilvaniæ* assignentur. Illyés András be is jött püspöki megyéjébe, azt meglátogatta és egyet mászt igazított is, de a gubernium őt is kiutasította.

(Folyt. köv.)

A Statusgyűlés.

(Folytatás.)

II. Ülés.

(Szept. 25-én d. e. 9 óra.)

— *Biró B.* előadó mielőtt a gyűlés további tárgyalásba bocsátkoznék, miután a radnóthi uradalomra a házi kezelés lett továbbra is elhatározva, kéri a Statusgyűlést utasítani az ig. tanácsot, hogy a kiküldött bizottságok szakvéleményének szummával tartása mellett törekedjék a házi-kezelést eszközölni.

— *Gál János* ugy véli, miután a házi kezelés el lett határozva, ez által az indítványba hozott fix adminisztratív terve is elesett.

— *Beteg Sándor* följefjtve a fix adminisztrációt s annak előnyeit, ajálja a jószágigazgatóság helyett való elfogadásra, — annál inkább, mert a fix adminisztratív a házi kezelés elvével ugy sem ellenkezik, hisz az ennek csak egy külön faja.

— *Künle József* csak azon esetben hajlandó elfogadni a fix adminisztrációt, ha találkozik egy oly megbízható egyén, ki a 45 ezer minimális tételt kész elfogadni; különben utasítandó és felhatalmazandó az ig. tanács befektetésekkel is oda emelni az uradalmakat, hogy házilag kezelve a nevezett összeget, mint jövedelem minden körülmények között biztosítsa.

— *Br. Szentkeresztly Gy.* miután a jószágigazgatónak felmondott, kérdés most, mi történjék; véleménye szerint a jószágigazgatói állás most nem töltendő be; a hármas bizottság kiküldését sem tartja czélszerűnek; tisztaság

meg az ig. tanács, hogy az uradalmakat egyelőre, míg alkalmas jószágigazgató találkozik, akár intézőség, akár fix adminisztratív által belátása szerint kezeltesse

— *Br. Jósika Lajos* vil. elnök ur ő nmlga hasonló értelemben nyilatkozik.

— *Vincze István* a lelkészi dotatióra nézve kellemetlenségek kikerülése végett a deputatumoknak készpénzre való változtatását indítványozza.

— *Biró B.* előadó felvilágosításul megjegyzi, hogy az ottani lelkész kapott ezelőtt is pénzt is, terményeket is, s most is even elv tartatott szemelőtt.

— *Groisz G.* felhatalmaztatni kéri az ig. tanácsot, hogy a radnóthi uradalom jövedelmezőségének emelése végett a már hangsúlyozott beruházásokat 30-40 ezer frt. erejéig megtehesse.

— *Gál János* ezen előleges felhatalmazást megadandónak nem véli; hogy mennyi szükséges a beruházásokra, azt a tapasztalat fogja megmutatni; tegye meg az ig. tanács a mi szükséges, a Statusgyűlés az utólagos jóvágyást meg fogja adni.

— *Gál Domokos* följefjtve a radnóthi uradalom viszonyait a beruházást szükségesnek véli s erre felhatalmaztatni kívánja az ig. tanácsot.

— *Finály Henrik* ugy hiszi, hogy maga a Statusgyűlés nem alkalmas testület egy uradalom kezelésének részleteit meghatározni, de ha már tanácskozás tárgyává tetetett az ügy, kijelenti, hogy a beruházás szükséges és erre felhatalmazás adandó, mert az ig. tanács e nélkül egy lépést sem tehet; konkrét esettel illusztrálja.

— *Beteg F.* ismeri a radnóthi uradalom viszonyait s tudja, hogy házi kezelés mellett oly nagymérvű befektetésre szükség nincs; a mi szükséges, azt az uradalom határozott jövedelmezőségéből a kezelő meg fogja tenni; indítványozza pedig a házi kezelés bevezetése végett egy szakbizottság kiküldését, mely az igazg. tanácssal egyetértve erre nézve a szükséges lépéseket tegye meg.

— *Györfly Gy.* rendes számok és költségvetés nélkül semminemű kiadásnak megszavazásába nem bocsátkozhatik, mert azt sem lehet tudni részletesen, hogy mire van szükség; részletes terv nyújtandó be, ennek alapján lehet aztán a szükséges felhatalmazást megadni. —

— *Künle József:* a beruházások kérdése már nem most merült fel a Statusgyűlésen, de a gyűlés ezt takarékoság szempontjából mindig mellőzte; de most miután már az elodázhatlanná vált, arra nézve a felhatalmazást megadandónak véli az összegnek meghatározása nélkül.

— *Miksa Elek* ugy véli, hogy a radnóthi uradalom jövedelmére nézve beállott csalódásnak oka nem csak a személyekben, hanem a jelen gazdasági rossz viszonyokban is keresendő, de a viszonyok változásával még a remények teljesülni fognak; ha beruházásra van szükség, az bölcs belátás szerint megteendő, de az összeg meg nem határozható, ezt a fölmerült szükség határozza meg. —

— *Biró B.* ugy látja, hogy a statusgyűlés már a beruházás kérdésével tisztában van; most csak a módozat volna megállapítandó, mely szerint a befektetés eszközzendő; ezt pedig már megadta a hármas szakbizottság a benyújtott véleményében: utasítandó tehát az ig. tanács a szakbizottság ajállata szerint eljárni a befektetéseknél. —

A gyűlés az előadói indítványt elfogadja.

Tárgyalás alá vétetnek az évi jelentés XII. és XIII. pontjai.

A nagyalmási uradalom kezeléséről.

Az ösztöndíj-alaphoz tartozó nagyalmási uradalom mezőgazdasági része haszonbérletileg kezeltetik. A haszonbérlok fizetési kötelezettségeiket eddigelé teljesítették, hátralékban nincsenek s így e tekintetben változás a múlt évi állapotokhoz képest nem történt.

Az erdészeti ügyeket Nagy László erdész egy erdővéd és kellő számú erdőörzemélyzet segítségével vezeti. Erdő-kezelési és felügyeleti tekintetben ezen uradalomnál sincs semmi baj, de az erdők jövedelmezősége sok kívánni valót hagy hátra, a mennyiben a makkolás, gubicsolás és erdei legelés a haszonbérloknek lévén átengedve, a jövedelem előállításának forrását csupán a tűzifa és szerszámfa termelés képezheti ez idő szerint.

Igazgató tanácsunk ezen kérdést több ízben fontolgatta s azon meggyőződésre jutott, hogy az egyszerű tűzifa termelés legalább részbeni mellőzésével fősúly lenne fektetendő vasuti talpfák, épület- és szerszámfák készítésére s általában az erdő gazdaság intenzívebb irányu fejlesztésére, miért indíttatva érezte magát a kolozsmonostori uradalmi és nagyalmási uradalmi erdészeket s az igazgatótanácsai előadót megbízni, hogy szükség esetén szakferfiak meghallgatásával is egy tervet készítsenek és adjanak be az erdőnek jelzett irányban való jobb kihasználhatása és értékesítése céljából.

A nagyalmási uradalmi bizottság jelentése.

Az ezen uradalom megvizsgálására és felügyeletére kiküldött bizottság következő jelentést adta be Igazgató-Tanácsunkhoz:

„Méltóságos Igazgató-Tanács!

A folyó év január 31-ikén 177/t. 96 1888. sz. alatt kelt megítésről megbízásnak eleget teendő alólírtak mai napon kiszállottunk Nagyalmasra, hogy ott a haszonbérbe adott urad. birtokok állapotát szemügyre vévén, arról jelentést teshessünk.

Igen természetes dolog, hogy most, mikor még alig ment el a téli hó, a gazdasági állapotokról beható észleleteket nem tehetünk, a vetések csak most kezdenek ugyszólván mutatkozni, s azok az uradalmi táblákon feltűnően se jobbak, se nem rosszabbak, mint egyebütt. A trágyázás megtörténtéről a helyszínen meggyőződést szerettünk, észrevételünk rá nincs.

A mi az épületeket illeti, a palotaszerű lakház állapotában és a hozzátartozó melléképületekben szembetűnő változás nincs, a fedelek most kielégítő állapotban vannak, az épületek a magok céljainak megfelelnek.

Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a nagyudvar bejáratánál a malom árka az utolsó áradások következtében nagyon fenyegető módon van kimosva, a mit nemcsak helyrehozni, hanem czélszerű módon jövedébeli hasonló megrongálásoktól megóvni elkerülhetetlenül szükséges.

A malommal szemben — a molnár lakásul szolgáló kis ház már most egészen helyre van állítva, a molnár benne is lakik. Am az anyagát elszakadása következtében a malom ez idő szerint nem jár vízi erővel.

A malommal átellenben levő malaczoztató udvar régi malaczoztatója végképpen megrongált zsendely fedelével rútt is, kár is, Nézetünk szerint az épület gerendázata még megérdemli a fedél kiigazítását, holott az utcafelelőli kerítés mellett volt malacz-etető egészen elromlott és legczészerűben végképen lebontandó és eltakarítandó.

Az udvarhoz bevezető uton levő nagyhid életveszélyes módon van meggyengülve és csak nagy óvatossággal lehet rajta közlekedni. Minthogy ezen hid közuton leled-

zik, tán czélszerű volna a mezeyi hatósággal közösen intézkedni a hid állandó és tartós helyreállítása és fentartása iránt.

A község északi vége felé az uradalom egyik bérháza telj sen összeomlott. Minthogy meggyőződünk, hogy tatarozó helyreigazítása e hurubának lehetetlen, ajánljuk a ro nok mielőbbi eltávolítását.

A zombori ut menetében levő nagy birka ól, a melyen semmi igazítás nem történt, és a melyet már csak egy néhány támaszfal ment meg az összeomlástól, jelen állapotban tarthatatlan. Mindazonáltal károsnak vélnők ez épület végleges feladását és melegen ajánljuk, hogy a mltagos Ig.-Tanács méltóztatssék sietve intézkedni az iránt, hogy ez az épület — ha tán kisebb terjedelemben is mint a mostani — czélszerűen helyreállítva haszonvehetővé és fentarthatóvá váljék.

A szöllő állapotára nézve az évszak mostani korában nincs mit múlt évi jelentésünkhöz hozzáadni.

Minthogy tudunk szerint a mltagos Ig. Tanács már most rendelkezik mérnökkel, bátrak vagyunk azt ajánlani: méltóztatssék a mérnököt Nagyalmasra kiküldeni, hogy az itteni szükséges építkezésekre különösen a nagy galot újja építése és a birka ól haszonvehetővé tétele iránt alapos és szakszerű javaslatokat tehessen helyszíni felvételek alapján. Nagyalmas, márcz. 28. 1888. Szabó Gyula s. k. Csató János s. k. Finály Henrik s. k.

A bizottság javaslatait a birkaszin átalakítására a régi malaczoztató kijavítására, az etetőszin és egy kis taxás ház elhordatására nézve beható megfontolás alá vettük s a haszonbérlok meghallgatásával, miután ezek a malomároknak saját költségükön megerősítését megígérték — elhatároztuk, hogy a szóban forgó átalakítást és javítást, minthogy ezek az uradalom érdekében is állanak, eszközöltetni fogjuk s megbiztuk az uradalmi mérnököt, hogy ezek tekintetében költségszámításokat készítsen. A megkészült költségszámítások szerint a birkaszin átalakítására 1454 frt 13 kr. a malaczoztató kijavítására 540 frt 20 kr. a kettőre összesen 1994 frt 33 kr. kívántatuk s az árlejtést erre vonatkozólag ki is írtuk, a szóban forgó hidra nézve a megyével folynak a tárgyalások, a kis taxás házat saját anyagáért el fogják hordani, az etetőszin ügye is el van intézve. Mely tisztelettel kérjük tehát a mélyen tisztelt Status-gyűlést hogy ezen eljárásunkat jóváhagyó tudomásul venni méltóztatssék, mert ezen átalakítások s javítások keresztülvitele esetén a nagyalmási uradalom összes lakés gazdasági épületei oly karba jutnak, hogy további haszonbéri elhelyezésnél már nem lesz szükség nagyobb kiadással terhelni az uradalom jövedelmét.

— A 15-ös bizottság idevonatkozó véleménye:

M.) A jelentésnek a nagyalmási uradalom kezeléséről szóló XII és az ottani uradalom megvizsgálására kiküldött bizottság jelentését előterjesztő XIII-ik pontját tudomásvételre ajánljuk azon megjegyzéssel, hogy az igazgatótanácsnak az utóbbi pontban jelzett javításokra vonatkozólag követett eljárása jóváhagyandó lenne. —

A gyűlés a jelentést a bizottsági vélemény alapján tudomásul veszi s az ig. tanács eljárása a javításokra nézve jóváhagyatik.

Tárgyalás alá vétetik az évi jelentés XIV. pontja: —

Az alapok és uradalmak peres ügyei.

Az alapok és uradalmak peres ügyei a dolog természetéhez képest majd szaprodnak, majd apadnak, a szerint mint egyik elintéztetett, másik folyamatba tetetett.

Jelenleg a következő perügyek vannak nyilvántartásban:

1. Az alapok részéről. a) A tanulmányi alapnak Pé-

chy Ferencz jogutódai ellen 4200 frt. és járulékaik iránt folyamatban, Bálint Elek ellen 1050 frt iránt végrehajtás stádiumában van. b) Az ösztöndíj-alapnak gróf Telesi György ellen 004 frt 80 kr kamat hátralék iránt a kolozsvári törvényszéknél most folyamatba téve.

2. Az uradalmak részéről. a) A kolozsmonostori uradalomnak Bács és Bogártelke községek ellen tagosítási erdő- és legelő szabályozási ügy be van fejezve, a hójai birtokosság ellen dézma ügyben, mely békés kiegyezéssel elintéztetett békeegyezség végleges megkötését csak némely határvonalak vitás kérdéseknek elintézése késlelteti, Orbán Pál ellen 150 frt házbér tartozása iránt az uradalom javára befejezve, Schwarcz Adolfné ellen 140 frt 50 kr hasznóbér tartozás iránt az összeg kifizetése folytán elenyésztetve. Kohn Salamon Elek ellen hasznóbér hátralék iránt végrehajtás alatt áll, Tamási Antal ellen hasznóbér leszállítás iránt békés uton elintéztetett, Dancz György ellen 75 frtházbér hátralék iránt, mely összeget havi részletekben törlesztvén, beszüntetett. Pap Agnes özv. Ferencz Elekné ellen birtok háborítás iránt tárgyalás alatt van.

b) A nagyalmási uradalomnak Nyíres község ellen legelő és erdő elkülönítése ügyében befejeztetett, Nagy-Rajtolcz községe ellen közhelyek elkülönítése iránt tárgyalás alatt van, a pécsi praedialisták ellen majorsági belsők és hozzátartozó külsők iránt az uradalom javára végérvényes ítélettel eldöntve, a végrehajtás az épületeknek újabb megbecsülésének elrendelése késlelteti, Karácsonyi János ellen korcsmajog csontkítás iránt közigazgatási uton folytatva, — az uradalom ellen Hirsch Kálmán és Adolf hasznobérlőknek épületek és egyéb tárgyak fölépítése és jó karban helyezése iránt, mely ügyben a hidalmási járásbírósnál befejeztetett a tárgyalás, de bírói határozat még nem hozott, továbbá ugyancsak az uradalom ellen ugyanazoknak 348 frt 20 kr visszatérítése ügyében a tengeri gorének helyreállítása miatt, ebben is a pertárgyalás befejeztetett, a bizonyító eljárás pedig folyamatban van.

Az elősorolt pertügyek közt legrégebb a tanulmányi alapnak a Péchy Ferencz jogutódai ellen 4200 frt tőke tartozás és járulékaik elleni, melynek állásáról van szerencsénk jogtanácsosunk meghallgatása után a következőket jelenteni:

A kolozsvári kir. törvényszéknél a követelés megitélése iránt folyamatban tett kereset felett hozott 1885. október 15-én kelt ítélettel Moldován Miklósné Csányi Mária (Amália) alperesnővel szemben a tanulmányi alap keresetével elutasított azon indokból, mivel a jelzálogot képező zuzda időközben a rendes polgári telekkönyvek-ből a bányakönyvbe átvettették.

Ezen ítéletet a kir. ítéltábla 1886. ápril. 30-án azért is helybenhagyta, mert az 1848 előtt történt introductio és intabulatio alkalmával a bányakönyvben a tanulmányi alap zálog joga nem volt bejegyezve s a polgári telekkönyvből az ingatlanok a per folyama alatt töröltettek a kérdéselt ingatlanokra nézve tehát végrehajtásképes ítélet hozatala lehetséges nem lett volna.

Személyes kötelezettséget Moldován Miklósné a követelés fizetésére nem vállalt és így ellene jogalapot a követelésnek a jelzálogból kielégítésére csak is az esetben lehet szerezni, ha a zálogjogot a bánya-telekkönyvbe vezetett birtokra megkebeleztetni sikerült.

Ez irányban az eljárás a gyulafehérvári kir. törvényszék mint bányabírósnál be is vezetett, a zálogjog átkebelezési kérés beadott, tárgyalása kezdetét vette, alperes az eljárás rendjén 1886. végén elleniratát megette, erre 1887. június havában a jegyzőkönyvi választat a jogtanácsos ur által Gyulafehérvárra ellenfél képviselőjével leendő közlés és utóbbi által a viszon-válasz elkészítése vé-

gett elküldetett, de mindez ideig ezen ügy befejezve és eldöntve még nincsen.

Ezen per kimenetelétől fog függni, hogy lehetséges lesz-e a Moldován Miklósné tulajdonául a bányakönyvben bejegyzett verespataki Stompszékre a végrehajtást egy újabban megindítandó jelzálog kereset és ítélet alapján lefoglaltatni.

Az eredeti követelés további biztosítására szolgáló a Bucsum községi 454 tjkben A 1. r. 2214. és 2219. helyr. sz. a csekély értékű ingatlan a zuzda tulajdonosa Incze Miklós, Boros Józsefné szül. Incze Francziska és Boros Istváné szül. Incze Miriával szemben lefolytatott jelzálog keresetben a kolozsvári kir. törvényszéknél 1883. május 31-én 2504. 1883. sz. a. hozott ítélet jogerőre emelkedett és nevezettek túrni köteleztettek, hogy a követelés erejéig az ingatlanokra végrehajtás vezetessék.

Tekintetbe véve, hogy a beszerzett adóbizonnyal szrint a 2214. helyr. sz. a. ingatlan (rét) évi földadója 30 kr. a 2219. h. sz. a. zuzda pedig csak 10 frt becsértéket képvisel s így a földadó 100-szorosát véve együtt a rét és zuzda 40 frt összes értéküknek látszik, ezen tárgyakra végrehajtást vezetni azért nem érdemes, mert a teendő költségek az eredményezendő vételért bizonyosan túlhaladni fognak.

1873-ban jogtanácsosi helyettes a telekkönyvi ügyállás kiderítése végett a helyszínére kiküldetvén az ingatlanokat megtekintette s már az időben a zuzda teljes romban állott, míg a kaszáló egy hegy ormán levő köves területet foglalt el 300—400 □ öl kiterjedésben s az ottani viszonyok mellett alig ha 20—30 frtért valaki azokat megvenni hajlandó volna.

Incze Miklós és társai itteni képviselőjük Szacsuay Dénes ügyvéd állítása szerint semmi hasznót vagy jövedelmet nem kapnak.

A Báritiu Viktor és Kok Heléna tulajdonában volt s a verespataki 535. sz. tjkben felvéve volt ingatlanok az 518. 886. számú intézkedéssel kapcsolatosan létrejött vásárszerződés által eladatva — az ügy ezen ága véglegesen befejezést nyert.

Végül ezen ügyben kiemelő, hogy a bírói végrehajtás utján elárverezett krakkói ingatlan birtok vételárából, mely a főjelzálogot képezte, 1871. június 5-én 5725 frt 12 kr. készpénz folyt be a hitelező alapba, mely által még azon esetben is, ha a Moldován Miklósné elleni per kedvező eredményre nem vezetne, legalább a tőke és a kamatok egyrésze fedezve volna.

Mintthogy az előadottak szerint a 4200 frt tőke és járulékaik iránti per folyamán az utóbb jelzett árverezés következtében 5725 frt 12 kr, tehát sokkal több, mint az eredeti tőke, a tanulmányi mint hitelező alapba befolyt, méltóztassék megbizni Izagató-Tanácsunkat, hogy a tanulmányi alap költségvetésében I. melléklet, 1 fedezeti rovat, 12 folyó szám alatt Péchy Ferencz adós mint rendetlen fizető után fölvev 4200 frt tovább ne vezetessék, hanem töröltessék, mintthogy bizonytalan azon idő, midőn a kamatok kifizettetnek, a hátralékok évről-évre való vezetése pedig csak a számviteli nehézségeket fokozza.

A 15-ös bizottság idevonatkozó véleménye:

N. Az alapok és uradalmak peres ügyeire vonatkozó XIV ik jelentési pontot tudomásvételre és azon indítványt, hogy a Péchy Ferencz-féle 4200 frt a tanulmányi alap költségvetéséből töröltessék, elfogadása ajánljuk nem érintvén a dolog természeténél fogva e határozat a Status azon jogát, hogy a követelés megfizetetlen részét, fedezet esetén felhajthassa.

— A gyűlés tudomásul veszi.

Tárgyalás alá vétetik az évi jelentés XV. pontja: —

Az alapok és uradalmak költségvetései és zárszámadásai.

Az alapok és uradalmak 1889. évi költségvetéseit és 1886. évi zárszámadásait f. é. szept. hó 1-én Kolozsvárra a kiküldött bizottságnak bemutattuk, mely azokat tárgyalván, következő jelentést adta be:

Mélyen tisztelt Status gyűlés! Az erdélyi róm. kath. alapok és uradalmak 1889-dik évi költségvetései és az 1886 dik évi zárszámadásai megvizsgálására méltóztatott a mélyen tisztelt Statusgyűlés az 1887-dik évi tanácskozása alkalmából felvett jegyzőkönyve 33. b) pontja szerint alakított bizottság tagjaiul a mély tisztelettel alóírtakat megválasztani.

Ezen igen tisztelt megbízásnak megfelelően a bizottság nevében alatt irtak a következő tiszteletteljes jelentésüket teszik meg:

I. Az erd. róm. kath. vallás-alapnak jövő 1889-dik évi költség-előirányzata a költségvetésben kitüntetett tétel számokkal elfogadhatónak találtott; e szerint a valódi bevételek 1889-dik évi előirányzata 49872 forint bevétellel és egyenlő kiadással elfogadandó.

II. A tanulmányi alap, 1889-dik évi előirányzata 94912 forint bevétellel, 85664 forint kiadással és 9248 forint jövedelmi többlettel elfogadandó.

III. Az ösztöndíj-alap valódi rendes és rendkívüli 1889-dik évi előirányzata 40373 frt. bevétellel, 39921 frt. kiadással és 452 frt jövedelmi többlettel elfogadandó.

IV. Az elemi iskolaalap 1889-dik évi előirányzata 19211 forint bevétellel, 18659 frt kiadással és 552 forint jövedelmi többlettel elfogadható.

V. Az erdélyi róm. kath. árvaház-alap 1889-dik évi előirányzata 34252 forint bevétellel 32284 forint kiadással és 1968 forint jövedelmi többlettel elfogadható.

VI. Az erdélyi r. kath. elemi iskolai tanítók nyugdíj alapjának 1889-dik évi költség-előirányzata 8295 forint bevétellel, 3189 forint kiadással és 5106 forint jövedelmi többlettel elfogadható

VII. Az erd. róm. kath. gymnasiumi és tanító-képezdei tanárok nyugdíj alapjának 1889-ik évi költség-előirányzata 8174 frt. bevétellel, 4814 forint kiadással és 3360 forint jövedelmi többlettel elfogadható.

VIII. A hidvégi gróf Nemes Abraham-féle róm. kath. ideiglenes ösztöndíj-alap 1889. évi költség-előirányzata 1146 forint bevétellel, 530 forint kiadással és 616 frt jövedelmi többlettel elfogadható.

IX. A kolozsmonostori uradalom: a) Gazdasági ág. Hasznóbérleti ágat képezvén az 1889-dik évre javasolt 60440 forint fedezet, 33349 frt. szükséglettel szemben mutatkozó 26897 frt. fölösleg elfogadható. b) Erdészeti ág. Az 1889-dik évre javaslatba hozott 23646 forint fedezete a 13938 forint szükséglettel szemben mutatkozó 9708 forint fölösleg elfogadandó. c) Ösztöndíj ág. Az 1889-ik évre javaslatba hozott 5430 forint fedezet az 1165 frt szükséglettel szemben mutatkozó 4265 forint fölösleg elfogadandó.

X. A nagyalmási uradalom, a) Gazdasági ág. Az 1889-dik évre javaslatba hozott 18118 frt. fedezet 4818 forint szükséglettel szemben mutatkozó 13300 frt. fölösleg elfogadandó. b) Erdészeti ág. Az 1889 dik évre javaslatba hozott 8221 frt 50 kr. fedezet, 5063 frt 50 kr. szükséglet mellett mutatkozó 3157 frt 50 kr. fölösleg elfogadandó.

XI. A radnóthi uradalom költségvetése: Az 1889-dik évre javaslatba hozott 95207 frt fedezet, 53125 forint

szükséglet mellett mutatkozó 40082 forint fölösleggel elfogadhatónak találtott.

Az 1886-dik évi zárszámadási kivonatok azon tiszteletteljes megjegyzéssel terjesztettek elő, hogy az előmutatott nyolcz alapra vonatkozó számadások az 1886. évről minden alapra vonatkozólag tiszta vagyon gyarapodást tüntetnek fel és pedig: a) vallás alapnál 1063 frt 99 kr. b) a tanulmányi alapnál 19207 frt 71⁶/₁₀₀ kr. c) az ösztöndíj alapnál 27921 frt 55⁵/₁₀₀ kr. d) az elemi iskolai alapnál 7593 frt 88 kr. e) az árvaház alapnál 2363 frt 65 kr. f) az elemi iskola tanítói nyugdíj alapnál 5170 frt 54³/₁₀₀ kr. g) a gymn. és tanító képezdei nyugdíj alapnál 6506 frt 26 kr. h) a gr. Nemes Abraham-fele alapnál 733 frt 28 kr. Usszesen 69590 frt 87⁵/₁₀₀ kr.

Mint hogy az 1887-dik évi pénzzámodások a jószág-igazgatóság által beterjesztve nem lettek, a miniszteri számvetőség által sem készíthetettek meg az ugyanazon évi zárszámadások.

A radnóthi uradalomra vonatkozó költségvetésbe az 1887-dik évi eredmény bevezetve nincs, azért az érdemlegesen megíráható nem volt.

Továbbá minthogy egy vagyonnak kezelése felett határozott ítéletet kimondani csak úgy lehet, ha annak részletes adatai a bíráló előtt fekszenek, ez okból kéretik a mélyen tisztelt statusgyűlés, intézkedjék aként, hogy számadások és főkönyvek a költségvetések és zárszámadások megvizsgálására kiküldött bizottságnak a statusgyűlés előtti utolsó igazgató-tanácsi gyűlés előtt legalább két héttel előbb juttassanak rendelkezésére, hogy azokat alaposan tanulmányozhassa, mert nem elégséges a zárszámadások végeredményét az előirányzott végeredménnyel összehasonlítani, hanem szükséges még az egyes rovatok és azok részletezésének összehasonlítása is, csak úgy tudható meg, hogy vajlon az előirányzatban nem véteittek-e fel oly bevételek, amelyek csak a jövedelem illusorius nagyságára szolgálnak; de előre láthatólag a pénztárba befolyjni nem fognak.

Végül szükséges, hogy a zárszámadás összeállításához az épületek, üzleti anyagok, leltári tárgyak, ugy szintén a marha állomány becsértékének kimutatása is kitüntetessék, mert csak is ezek beszámításával állapítható meg a valódi vagyon szaporodása vagy apadása, mi azonban az 1886 ik évi zárszámadásban hiányzik; utasítandó lenne azért a jószágigazgatóság, hogy a pénzzámadásokkal mindenkor beküldendő leltárakban az illető tárgyak becsértékét is tüntesse ki egyenként és összesen. Egyedül így lehetséges a valódi vagyon-mérleget összeállítani, mert épületeknél és az állat állományánál a becsérték különbözet gyakran mutat fel tetemes hullámzásokat. Kolozsvárt, 1888. szeptember 11-kén. Istvánffy József. Benel János. Dr. Saizbauer János.

A 15-ös bizottság idevonatkozó véleménye.

O.) A jelentés XV. pontja a költségvetések és zárszámadások megvizsgálására kiküldött Statusgyűlési szakbizottság előterjesztését tartalmazván, ezt tárgyalás alá venni, magunkat hivatottaknak nem éreztük.

— *Beteg F.* a költségvetést jelen alakjában illusoriusnak tartja; indítványozza: a költségvetések a bevételekre nézve ne a polgári, hanem a gazdasági év, azaz aug. 1-én készíttessenek.

— *Györffy Gy.* kétféle költségvetés nem lehetséges; de nem is szükséges.

— A gyűlés az indítvány mellőzésével a jelentést tudomásul veszi.

(Folyt. köv.)

T Á R C Z A.

A magány óráiban.

— Gondolatok. —

Irta: **Fülei Szántó Lajos.**

(Folytatás)

Napoleon akkor volt legnagyobb, mikor (Szt. Iiona-szigeten) Isten-nel társalgott.

Sok gazdagot láthatni, kik a hazáknak mindig adósai maradnak.

Az önmagunkban vagy másokban vetett bizalom bizonytalan tőke, mely csak akkor kamatoz, ha Isten kezébe tesszük le.

Az életküzdelem nagyobb hősiéket nevel, mint a kard.

Ész dolgát asszonyra bizoni nem tanácsos.

Az emberi gyarlóság legszánandóbb, midőn a hiu látszat köntösében fesszeng.

Minél több fényt láttam, annál inkább éreztem a mulandóság terhét.

Két jó barátot ismerek: a könyvet és lakásunkat; melyek sok kellemetlenségtől óvnak meg.

A jónál több a jobb, ennél pedig a legjobb. Az érdem-fizetésnek eszerint kellene történni.

A hivalkodó „becsület” hamar kopik.

Az ifjúságnál öreg hiba: az idealizmust az ábrándozással összezavarni. Az előbbi eszméket teremt, gyújt és tevékenységre lelkesít; az utóbbi csalódásokon keresztül hurcolja meg az unottá tett életet.

Korunk egyik jellemző vonása hamis terminológiával élni. Az árulásnak csiny, a tömlőznek állam fogház, a rabásnak intervencio, az emberölésnek lovagias párba, az államadóság-csinálásnak hitelművelés stb. nevet ad.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Bérmaut a belső szolnok-i esperesi körületben.** A mint a „Közmuvelődés” f. évi 38 számában jelezve volt, püspök urunk ő Nagyméltósága a Szolnok-Dobokával egyesített Beszterce-Naszód főesperese főtisztelendő Csákány Adeodát és Tamási Áron titkár urak kíséretében, szept. 28-án d. u. 3 órakor Beszterczére érkezett.

A pályaháznál, mely ez alkalomra zöld-galyak és nemzeti színű lobogókkal vala decorálva, a megérkező Főpásztort Pellion Márton főgondnok Beszterce polgármestere meleg szavakban üdvözölte; ő Excellentiája érczes hangon felelt, hogy atyai szívének jól esik apostoli teendőinek teljesítésében e régi város lakóit is meglátogatni; mely után főgondnok kíséretében harangok zugása közt a plébániális templomhoz érkezve Décei Péter t. főesperes s plebános clasicus latin beszéddel fojtadta s nyújtotta át a templom kulcsait a szeretett főpásztornak.

Rövid hálaadó ima után a plébániális lakba vonult vissza, a hol a külömbféle tisztelgő küldöttségeket fogadta. Kedvesen vette a kir. Törvényszék tisztelgését, melyet Tamás Károly bíró mutatott be; kinek rokonszenves, megnyerő alakja s megőrzött régi élénksége a Főpásztor Urra is kellemes hatást gyakorolt.

Szept. 29 én ő Excellentiája fényes segédlettel pontificált. Mely után a helyi plebános: „Harcz az ember élete” Jóbtól felvett jeligével az élet küzdelmeiről, a szent lélek septiformis kegyelméről, sikerült német beszédet tartott. A plebános után Püspök Urunk folytatólag német és magyar nyelven atyai szívének egész melegével kimutató: hogy valamint a rózsza és tövis, ép oly elválaszthatlanok egymástól az életben az öröm és szenvedés,

hogy míg az Istenben hívő lélek a küzdelem után — mi-ként a hajós a kiállott zivatar után a csapados hullám habjai közül — ifju erővel emelkedik ki: ugy a hitetlen, ki e világtól csak muló örömekeket s gyönyört vár csalódása után a kétségbeesés s megsemmisülés örvényébe veti magát. Ezután 150-en a bérmálás szentségében részesítették.

A hosszas functio után az iskolaszéki tanácsosokkal a házi ur gazdag teritkü asztalánál magyar zamatu étkekkel recreáltak magunkat, mely alkalomból a szokásos tósztok sem hiányoztak. — A délutánt a főpásztor Ur a város megtekintésével töltötte; más nap d. e. az iskolákat ajándékozta meg magas látogatásával. —

Szept. 30-án d. u. 2 órakor Naszódra vette főpásztori utját főgondnok és a t. főesperes ur által is kísérve. — Fiatal barátunk Szelke József tapintatos ügyességét hirdeti azon fényes fogadtatás, hogy szent vallásunk, nemzeti culturánk erdélyrészi főzászlósa ugy Naszód határán Russu Miklós főszolgabíró, mint Naszód nagy községében a helyi tüzoltók, a gör. kath. főgymnásium tanári testülete s ifjúsága által a templomba vonulásig harangok zugása, mozsárágyuk dőreje, fényes banderium, tüzoltók zenekara harsogása setreascse örömkialtások közt megérkező főpásztorunk forrón üdvözölve s fogadva lön! —

A kis templom ajtajában a fiatal lelkész epedve várta a legjobb atya megérkezését, a gyermeki szeretet s törhetetlen hódolat nyilvánítása közt nyújtá át a gondjaira bízott kulcsokat, majd a szokásos imák, főpásztori áldásadás után a renoválást igénylő lelkészi lakban foglalt szállást, fogadva itt is a külömbféle tisztelgő küldöttségeket.

Okt. 1-én Püspök Ő Excellentiája kedvelt papjaitól körülvéve a szent Misét celebrálta, mely alatt román ajku afiai magyar egyházi énekeinket kiváló dexteritással énekelték. — Szent Mise után a helyi lelkész a bérmálás szentségéből kifolyólag a megbérmáltak s bérmaszülők kötelmeit szónoki hévvel magyarálta németül. A felvett vezérfonalat folytatta ő Nagyméltósága is; német és magyar nyelven buzdítva ugy az egyház, mint édes hazánk iránti kötelmek hű teljesítésére, mely után 8-at avatott fel a hit bajnokává. —

Ezután a naszodi intelligentia által rendezett 40 teritékű banketen jelent meg kíséretével a kegyelmes ur, hol Virágháti Floris eljárásbíró köszöntötte fel a magas vendéget; majd Moistil Gergely vicarius, Ciocanu János alapigazgató stb. mondottak román nyelven felköszöntőt, melyekre Püspök urunk, Csákány főesperes magyarul válaszoltak. —

Moistil vicarius vezetése mellett kegyelmes Atyánk bement a nem rég román stíleben épült kettős tornyu imposans templomukba; utjában az agz vicarius urat látogatásával tisztelte meg, ugy szintén a most épült román monumentalis főgymnasiumot, mely a fundusnak 130 ezer forintjába került. (Folyt. köv.)

— **Vidéki levél.** Főtisztelendő Szerkesztő Ur! Az alsó csernátóni rom. kath. egyház alapjaira kirótt tőkekamat adó ügyében a háromszékmezei tekintetes közigazgatási bizottságnak okt. 2-án tartott ülésében 1387 szám alatt hozott elvi határozatát batorokodom a „Közmuvelődés” hasábjain közölni, mely a háromszékmezei Tek. közigazgatási bizottság nemes lelkületének és correct gondolkodásának mindig fényes bizonyítéka leend, s mely

paptársaim közül is elvi jelentőségénél fogva sokat érdekelhet:

„Határozat“.

„Az előadó kir. adófelügyelő javaslatával szemben ellenjavaslat tétetvén, főispán ur ő Méltósága a kérdést szavazásra tűzte ki, minek folytán a közigazgatási bizottság szavazat többséggel a kir. adó felügyelő javaslatát elvetette és határozat képpen kimondotta, hogy az alcsernátoni róm. kath. egyház felebbezésének hely adatik és az egyház a róm. kath. templom és ájtatos alap terhére kiírt tőkekamat adó fizetése alól felmentetik, mert a kérdéses tőkekék mint kegyes alapítványok kamatjövédeme a templom és papi lak fenntartására és a templomi szolgálattal egybekötött szertartással járó szükségletek fedezésére valamint a pap fizetésének, — ki javadalma után megadóztatva van — pótlására szolgálnak, ezen rendeltetésnek megfelelőleg a kegyes alapítványok kamatjövédeme az 1875. XXII. t. cz. 2 §. b. pontja értelmében a tőkekamat adó alól ki kell, hogy vétsék, mert a nyilvános istenitisztelettel kapcsolatos tanításoknak célja a vallás erkölcs nemesítő tanításnak gyakorlása és e tanítást teljesítő pap megilletésének biztosítása, ily kegyes alapítványok hiányában — mely a régebbi idők vallásos buzgóságának örökre dicséretes szüleménye — az egyház *isteni* eredetű küldetésének megfelelni alig tudna és így ezen kegyes alapítványokból eredő jövédemnek pótlása utolsó sorban az államra nehezednék, mint a melynek fenállhatásának szintén legfőbb feltételét a vallás erkölcsi tanításban nyilvánuló hitélet képezi és így az idézett törvény szellemével meg nem egyeztethető, hogy az állam az elősorolt ájtatos célokra szolgáló kegyes alapítványok kamatjövédelméből magának részt kívánjon.

Háromszékmegye közigazgatási bizottságának S. Sz. Györgyön 1888. október hó 2-án tartott üléséből.

Pötsa József, s. k.
főispán.

Az eredetiből szóról szóra közli:

Tamács Dávid,
plebános.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Nyilvános köszönet.** Zetelaki születésű, minoritarendű áldozár és okleveles tanár. nt. Székely Ján. Polikárp ur Miskolczon, f. hó 5 én 3 nagybecsű szentképpel gazdagítá templomunkat. Aki házaiban főképpen imáinkat meghallgatni ígerte, az a jó Isten fizesse meg az áldozatot, s adjon hatalmas segílyt az áldozattevő papnak ezután is — minden ügyeiben — megszokott buzgalommal s erélylyel járhatni el. Zetelaka, okt. 16. 1888. Andrásy esp. plebános.

— **Meghívó.** A *csiki* róm. kath. tanító-egyesület folyó 1888. év október hó 30-án délelőtt 1/2 10 órakor kezdődőleg fogja Csik-Somlyón a tanító képezde zene-termeiben évi *közgyűlést* a Szentlélek segítségül hívása után megtartani. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Jegyzői jelentés. 3.

Pénztárnoki jelentés, a hátralékosok névjegyzékének kimutatásával; ezzel összefüggőleg a számvizsgáló bizottság jelentése. 4. Könyvtárnoki jelentés. 5. Józsa Sándor ditrői tanító Számtani Modszerének gyakorlati ismertetése Ferencz József karczfalvi tanító által. 6. A tanítók anyagi helyzetének javítása tárgyában további lépés a győrvidéki tanító-egylet indítványa alapján. 7. Az egyesületi tagok napi díj-kérdése. 8. A választmány indítványa az egyesületnek két önálló testületre osztása kérdésében. 9. Esetleg tisztújítás. 10. Felmerülhető indítványok, melyek 48 órával előbb az elnökhöz bejelentendők. Kelt Csik-Somlyón, 1888. október 10. Imets F. Jákó egyesületi elnök. NB. Gyűlés után a finőveldei élelmezőnél közebed, terítéke borral együtt 60 kr-ával.

— **A dícső szentmártoni templomra** Adakozók nevei: (Folyt). Ribiczey Katinka Hosszuaszó 1 frt. Antal József Hosszuaszo 50 kr. Persián Gerő Hosszuaszo 1 frt. N. N. Hosszuaszo 50 kr. Réz Károly Hosszuaszo 1 frt. N. N. 15 kr. Apolán Ignác Balázsfalva 50 kr. Vasilie Oltean Balázsfalva 50 kr. Kesse Luczeán Balázsfalva 20 kr. Albu Pál Balázsfalva 20 kr. Balázsfalvi Balázsfalva 20 kr. Balázsfalvi Balázsfalva 20 kr. Schiesel Balázsfalvi 50 kr. Dumitru Turean jun. Balázsfalva 10 kr. Salmen József Balázsfalva 20 kr. Dániel István Balázsfalva 1 frt. Pongrácz Gergely Balázsfalva 1 frt. M.ria Ratiu Balázsfalva 50 kr. Több N. N. Balázsfalva 1 frt 19 kr. Oracine Balázsfalva 18 kr. Aszlányi János Balázsfalva 1 frt. Olvaszhatlan Balázsfalva 1 frt. Aszlányi Jánosné Balázsfalva 1 frt. Fodor Károly Balázsfalva 80 kr. Kárin Lajos Balázsfalva 1 frt. Cínera Balázsfalva 18 kr. Cínera Balázsfalva 10 kr. Gilaltold Balázsfalva 50 kr. A. Vestemeán Balázsfalva 40 kr. Annegró Balázsfalva 40 kr. Benedek Balázsfalva 1 frt. Banileu Turean Balázsfalva 50 kr. Julius Tövis 20 kr. Székelyhidi Gerő Tövis 20 kr. Ohius Tövis 40 kr. Kátrovits Tövis 30 kr. Több N. N. Tövis 33 kr. Dr. Boér Jenő Tövis 1 frt. Páll László 50. kr.

Máriacelli gyomorcsöppek.

„Kitűnő hatású szer a gyomor minden betegségeiben.

Védjegy.

Főfőhatalatlan étvágyhiány, gyomorgyöngöség, rossz illatú lelekzet, feltűvadás, savanyu felbojtos, kolika, gyomorhurut, gyomorgégés, homok- és darakepződés, túlságos nyálkakepződés, sárgaság, undor és hányás, főfájás (ha a gyomortól ered), gyomorgöres, székszorulás, a gyomornak étellekkel és italokkal való túlterhelése, géliszták, lep-máj- és aranyeres bántalmak esetében. — Egy üvege ára használati utasítással együtt 40 kr., kettős palack 70 kr. Központi szétküldés Brady Károly gyógyszerész által Kreszierben (Morvaország).

Kapható minden gyógyszerárban.

Óvás: A valódi máriacelli gyomorcsöppeket sokat hamisítják és utánozzák. A valódiság jeleül minden üvegnek piros, a fenti védjeggyel ellátott borítékba kell zároglyvára lennie és a minden üveghez mellékelt használati utasításon meg kell jegyezve lenni, hogy az Kreszierben Gusek Henrik könyvnyomdájában nyomtatott. 100

Hamisítatlanul kapható: Gyulafehérvárt: Frölich Gyula gyógyszerésznél. — Szászvároson: Deák György, Grafius József, Wlad N. gyógyszerészeknél. — Szászsebes: Binder Lajos és Reinhard G. C. gyógyszerészeknél. — Medgyes: Schuster gyógyszerésznél. — Szerdahely: Schimert Chr. Fr. gyógyszerésznél. — Radnóth: Jeney D. gyógyszerésznél. — Verecspaták: Moldován Lajos gyógyszerésznél. — Hátszeg: Csonka József gyógyszerésznél.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TODOR JÓZSEF. Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PAL ANTAL, PAL ISTVAN, STRAUBERT ÖDÖN.

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a püsp. lye. nyomdában Gyulafehérvárt.